

**ТЕМА 2. ОСОБЛИВОСТІ
ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА
РІЗНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-
ПРАВОВИХ ФОРМ**

-
- 2.1. Критерії прийняття рішення про вибір правової форми організації бізнесу.
 - 2.2. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва без створення юридичної особи.
 - 2.3. Особливості фінансової діяльності приватних підприємств.
 - 2.4. Фінансова діяльність господарських товариств.
 - 2.5. Особливості фінансової діяльності акціонерних товариств.
 - 2.6. Фінансова діяльність підприємств колективної власності.
 - 2.7. Особливості фінансової діяльності підприємств з іноземними інвестиціями.
 - 2.8. Фінансова діяльність державних і казенних підприємств.

2.1. Критерії прийняття рішення про вибір правової форми організації бізнесу

За правом власності в Україні можуть діяти суб'єкти підприємництва, які належать до державної, комунальної, колективної, приватної, іноземної та змішаної форм власності. Залежно від кількості працюючих та обсягу доходу від реалізації продукції за рік виділяють малі, середні та великі підприємства.

Усі суб'єкти підприємницької діяльності здійснюють свою діяльність, дотримуючись загальних принципів господарювання в Україні:

забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою усіх суб'єктів підприємництва

вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України

свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законами України

захист національного товаровиробника

заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини

При виборі форми організації бізнесу беруть до уваги такі основні чинники:

- 1) Рівень відповідальності власників та їх кількість.
- 2) Можливість участі в управлінні справами суб'єкта підприємництва та контролю за ним.
- 3) Можливості фінансування.
- 4) Умови передачі права власності та права наступності.
- 5) Умови оподаткування суб'єктів підприємництва різних форм організації бізнесу.
- 6) Накладні витрати, зумовлені окремими формами ведення бізнесу.
- 7) Законодавчі вимоги щодо відповідності виду діяльності певним формам організації бізнесу.

Об'єднання підприємств – це господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань.

До основних видів об'єднань належать: асоціації; корпорації; консорціуми; концерни, картелі, синдикати, трести, холдинги та фінансово-промислові групи.

- **Асоціації** – договірні об'єднання, створені з метою постійної координації господарської діяльності. Асоціація не має права втручатись у виробничу чи комерційну діяльність будь-якого з її учасників.
- **Корпорації** – договірні об'єднання, створенні на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності від кожного з учасників.
- **Консорціуми** – тимчасові статутні об'єднання промислового та банківського капіталу для досягнення спільної мети.

Концерни – статутні об'єднання підприємств промисловості, наукових організацій, транспорту, банків, торгівлі тощо на основі повної фінансової залежності від одного або групи підприємств, які перебувають під єдиним контролем.

Картелі — договірне об'єднання підприємств, переважно однієї галузі, щодо розподілу ринків збуту і цін на певну продукцію.

Синдикати — організаційна форма існування різновиду картельної угоди, що передбачає реалізацію продукції учасників через створюваний спільний збутовий орган або збутову мережу одного з учасників об'єднання.

- **Трести** — монопольне об'єднання підприємств в єдиний виробничо-господарський комплекс.
- **Холдинги** — це компанії, які володіють контрольними пакетами акцій інших підприємств з метою здійснення по відношенню до них функцій контролю й управління.
- **Фінансово-промислові групи** — це об'єднання промислового, банківського, страхового і торговельного капіталів, а також інтелектуального потенціалу підприємств і організацій.

2.2. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва без створення юридичної особи

Суб'єкт підприємницької діяльності без створення юридичної особи має право відкрити рахунок у будь-якому банку України та в інших державах за згодою цих банків у порядку, встановленому НБУ.

Власний капітал приватного підприємця формується виключно за рахунок його майна.

Приватний підприємець відповідає за боргами суб'єкта підприємництва, власником якого він є, всім своїм майном.

За заявою кредиторів господарський суд може визнати недійсними угоди підприємця, пов'язані з відчуженням його майна заінтересованим особам протягом року до порушення справи про банкрутство. У разі визнання громадянина-підприємця банкрутом за заявою кредитора протягом п'яти років після завершення розрахунків з кредиторами (у разі недостатності коштів) підприємець не звільняється від подальшого виконання вимог кредиторів.

Законодавством України передбачено альтернативні способи оподаткування доходів суб'єктів підприємництва:

- загальне оподаткування;
- спрощене оподаткування.

Група платників єдиного податку	Характеристика платника	Річний дохід, грн	Дозволена кількість найманих працівників	Ставка податку
1 група: Фізичні особи	підприємці, які здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню	300 тис.	Не використовують працю найманих осіб	10% від прожиткового мінімуму для працездатних осіб
2 група: Фізичні особи	підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства	1, 5 млн.	Не перевищує 10 осіб	20% мінімальної заробітної плати
3 група: Фізичні особи та юридичні особи	підприємці, що надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна, здійснюють виробництво, продаж ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння тощо.	5 млн.	Не обмежено	- 3 % доходу - у разі сплати ПДВ; - 5 % доходу - у разі включення ПДВ до складу єдиного податку.

2.3. Особливості фінансової діяльності приватних підприємств

Приватне підприємство (ПП) – це юридична особа, заснована на власності окремого громадянина (в т.ч. нерезидента) з правом найму робочої сили.

ПЕРЕВАГИ

- *максимально повне використання власником права на участь у управлінні підприємством;*
- *спрощений порядок реалізації права на правонаступництво;*
- *максимальні мотиви до ефективного господарювання;*
- *оплата внесків може здійснюватись як у грошовій, так і в майнових формах.*

НЕДОЛІКИ

- *відсутність спеціалізованого менеджменту;*
- *фактична неможливість залучення власного капіталу від інших, крім власника, інвесторів;*
- *повна відповідальність за борги;*
- *невизначеність термінів функціонування.*

Фінансування ПП здійснюється на підставі внесків власника, нерозподіленого прибутку, одержання комерційних чи банківських позик.

Група платників єдиного податку	Характеристика платника	Умова	Дозволена кількість найманих працівників	Ставка податку
4 група	Сільсько-господарські товаровиробники	Частка с/г товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %	Не обмежено	Розмір ставок податку з 1 га с/г угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування.

2.4. Фінансова діяльність господарських товариств

Господарські товариства – це підприємства або інші суб'єкти підприємництва, створені юридичними особами та/або громадянами шляхом об'єднання їх майна і участі в підприємницькій діяльності товариства з метою одержання прибутку.

Господарські товариства є юридичними особами.

- Фінансовий стан засновників - юридичних осіб щодо їх спроможності здійснити внески до зареєстрованого капіталу господарського товариства має бути перевірений незалежним аудитором, а майновий стан засновників - громадян має бути підтверджений довідкою про майновий

ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА

*акціонерні
товариства*

*товариства з
обмеженою
відповідальністю*

*товариства з
додатковою
відповідальністю*

повні товариства

*командитні
товариства*

Товариством з обмеженою відповідальністю є господарське товариство, що має зареєстрований капітал, поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями тільки своїм майном. Учасники товариства, які повністю сплатили свої вклади, несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах своїх вкладів.

Розмір зареєстрованого капіталу товариства складається з номінальної вартості часток його учасників, виражених у національній валюті України.

Установчим документом товариства з обмеженою відповідальністю є статут, який повинен містити відомості про повне та скорочене найменування товариства; органи управління товариством, їх компетенцію, порядок прийняття ними рішень, порядок вступу до товариства та виходу з нього.

Власниками ТзОВ можуть бути як фізичні, так і юридичні особи.

На момент реєстрації ТзОВ кожен з учасників зобов'язаний зробити до зареєстрованого капіталу внесок не менше 30% зазначеного в установчих документах розміру.

Фінансування товариства може здійснюватись на основі прибутку, додаткових внесків учасників, залучення кредитів, а також шляхом емісії облігацій. Досить часто з метою економії на податках учасники ТзОВ замість фінансування товариства на основі збільшення зареєстрованого капіталу надають підприємству довгострокові позики.

- Недоліком в організації фінансування ТзОВ є складність і витратність передачі права власності на частки.
- Головна перевага ТзОВ - це можливість швидкого акумулювання коштів.

Товариством з додатковою відповідальністю (ТзДВ) є господарське товариство, зареєстрований капітал якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів і яке несе відповідальність за своїми зобов'язаннями власним майном, а в разі його недостатності учасники несуть додаткову відповідальність у визначеному установчими документами однаково кратному розмірі до вкладу кожного з учасників.

Повним товариством є господарське товариство, всі учасники якого відповідно до укладеного між ними договору здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і несуть додаткову солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном.

Командитним товариством є господарське товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть за його зобов'язаннями додаткову солідарну відповідальність усім своїм майном, на яке за законом може бути звернено стягнення (повні учасники), а інші учасники присутні в діяльності товариства лише своїми вкладами (вкладники). Основним документом повного і командитного товариства є установчий договір.

На відміну від повних товариств вкладники при вибутті з товариства отримують лише свій вклад в зареєстрований капітал. Вони не мають права на отримання частки майна пропорційно до свого внеску у зареєстрований капітал. Сукупний розмір часток вкладників не повинен перевищувати 50% майна товариства, зазначеного в установчому договорі. На момент реєстрації командитного товариства кожен з вкладників повинен внести не менше 25% свого вкладу.

2.5. Особливості фінансової діяльності акціонерних товариств

Акціонерним товариством (АТ) є господарське товариство, яке має зареєстрований капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій. Установчим документом акціонерного товариства є статут.

АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА

публічні

приватні

Кількісний склад акціонерів приватного акціонерного товариства не може перевищувати 100 акціонерів.

Акціонерне товариство може бути створене однією особою чи може складатися з однієї особи у разі придбання одним акціонером усіх акцій товариства.

Акціонерне товариство може бути створене шляхом заснування або злиття, поділу, виділення чи перетворення підприємницького (підприємницьких) товариства, державного (державних), комунального (комунальних) та інших підприємств у акціонерне товариство.

Мінімальний розмір зареєстрованого капіталу акціонерного товариства становить 1250 мінімальних заробітних плат виходячи із ставки мінімальної заробітної плати, що діє на момент створення (реєстрації) акціонерного товариства.

Організація фінансово-господарської діяльності у формі АТ є найсприятливішою з погляду залучення капіталу.
Позитивні чинники, які сприяють діяльності АТ:

- *поділ зареєстрованого капіталу на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, яка може бути досить малою, що дає можливість залучення як дрібних, так і великих інвесторів;*
- *високий рівень мобілізації корпоративних прав, мінімальні витрати на передачу прав власності;*
- *спрощений порядок реалізації права на правонаступництво;*
- *можливість розміщення емісії серед великого числа інвесторів, значна частина яких не претендує на контроль над підприємством;*
- *досить детальне нормативне регулювання діяльності АТ, що створює умови для захисту інтересів акціонерів;*
- *акціонер відповідає за зобов'язаннями товариства лише в межах належних йому акцій;*
- *оплата вартості акцій може здійснюватися як у грошовій, так і в майновій формі.*

Обираючи акціонерну форму організації бізнесу, слід враховувати накладні витрати, які в цілому збільшують вартість залучення власного капіталу:

витрати на оплату послуг незалежного оцінювача вартості майна товариства;

витрати, пов'язані з друкуванням звітності;

оплата послуг фінансових посередників і реєстраторів;

витрати на аудиторські перевірки;

витрати, пов'язані з емісією акцій;

витрати на проведення зборів акціонерів.

Фінансування АТ може здійснюватись за рахунок надходження коштів від емісії акцій, випуску облігацій, а також шляхом тезаврації прибутку, залучення банківських кредитів.

2.6. Фінансова діяльність підприємств колективної власності

Підприємством колективної власності визнається корпоративне або унітарне підприємство, що діє на основі колективної власності засновників.

ПІДПРИЄМСТВА КОЛЕКТИВНОЇ ВЛАСНОСТІ

кооперативи

*підприємства
споживчої
кооперації*

*громадські
організації*

*релігійні
організації*

Кооператив – юридична особа, утворена на засадах добровільного членства та об'єднання майнових пайових внесків для спільної виробничої діяльності та обслуговування переважно членів кооперативу. В Україні кількість членів кооперативу залежить від його виду та галузі діяльності.

Вищим органом управління кооперативу є загальні збори. До органів управління належить правління кооперативу.

Фінансові ресурси кооперативу формуються за рахунок доходу від реалізації продукції, пайових, вступних внесків членів кооперативу, кредитів та інших надходжень, не заборонених законодавством.

Пай – майновий внесок члена кооперативу у розвиток та створення капіталу кооперативу, який здійснюється шляхом передачі кооперативу майна, в т.ч. грошей, майнових прав, а також земельних ділянок. Розміри пайових внесків встановлюються в рівних частинах або пропорційно очікуваній участі члена кооперативу в його господарській діяльності.

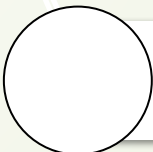
Вступний внесок – це внесок в грошовій формі понад пай при вступі в кооператив для організаційного забезпечення його діяльності в розмірах, встановлених статутом. Він зараховується в неподільний фонд і в разі виходу з кооперативу не повертається.

Основні принципи діяльності кооперативів:

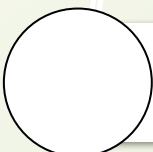
добровільність членства в кооперативі;

обов'язкова трудова участь члена кооперативу у діяльності виробництва (обслуговуючого) кооперативу;

демократичний характер управління, рівні права у прийнятті рішень;

розподіл доходу між членами кооперативу відповідно до участі в діяльності кооперативу;

контроль членів кооперативу за його роботою в порядку, передбаченому статутом.

Розрізняють 3 основних види кооперативів:

КООПЕРАТИВИ

виробничі

споживчі

універсальні

Найбільш поширеними в Україні є сільськогосподарські кооперативи.

Сільськогосподарські кооперативи можуть створюватись як фізичними, так і юридичними особами.

Кількість членів не може бути меншою ніж 3 особи.

Майно кооперативу відповідно до його статуту поділяється на пайовий і неподільний капітал. Неподільний капітал утворюється за рахунок вступних внесків і майна кооперативу, крім землі.

- Порядок використання доходу кооперативу встановлюється статутом. Кооперативні виплати і виплати часток на паї членам кооперативу до оплати праці не належать. Кооперативні виплати – це частка доходу кооперативу, яка розподіляється між його членами пропорційно до їх участі у трудовій і іншій діяльності кооперативу. Нарахування і виплата часток доходу на паї здійснюється за підсумками року з доходу, що залишився у розпорядженні кооперативу з урахуванням необхідності формування фондів для його розвитку.

Споживча кооперація в Україні - це добровільне об'єднання громадян для спільного ведення господарської діяльності з метою поліпшення свого економічного та соціального стану.

Первинною ланкою споживчої кооперації є **споживче товариство** - самоврядна організація громадян, які на основі добровільності членства, майнової участі та взаємодопомоги об'єднуються для спільної господарської діяльності з метою колективного організованого забезпечення своїх економічних і соціальних інтересів.

Кожен член споживчого товариства має свою частку в його майні. Споживче товариство є юридичною особою і діє на основі статуту.

Найпоширенішим видом підприємств споживчої кооперації є **кредитні спілки** – це неприбуткові організації, засновані фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки.

До основних видів діяльності кредитної спілки можна віднести:

- • приймання внесків від членів спілки;
- • надання позичок членам спілки та іншим кредитним спілкам;
- • надання поручительств щодо виконання членами спілки зобов'язань перед третіми особами.

Кредитна спілка створюється у складі не менше 50 осіб і об'єднує громадян за місцем їх роботи, проживання, за професійною ознакою. Одному членові кредитної спілки не може бути надано позику, що перевищує 10% від позичкового фонду кредитної спілки.

Громадські організації — це добровільні об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних інтересів.

Кількість засновників громадської організації не може бути меншою, ніж дві особи.

Релігійні організації в Україні утворюються з метою задоволення релігійних потреб громадян. Вони мають право засновувати видавничі, поліграфічні, виробничі, реставраційно-будівельні, сільськогосподарські та інші підприємства, необхідні для забезпечення діяльності цих організацій.

2.7. Особливості фінансової діяльності підприємств з іноземними інвестиціями

Підприємство з іноземними інвестиціями – це підприємство будь-якої організаційно-правової форми, створене відповідно до законодавства України, іноземна інвестиція у зареєстрованому капіталі якого становить не менше 10%.

Умови створення підприємств з іноземними інвестиціями:

часткова участь у підприємствах, що створюються спільно з українськими юридичними і фізичними особами;

придбання корпоративних прав діючих підприємств;

створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам.

Підприємства з іноземними інвестиціями мають право бути засновниками дочірніх підприємств, створювати філії і представництва на території України і за її межами з додержанням вимог законодавства України та законодавства відповідних держав.

Нерезидент може бути засновником суб'єкта малого підприємства – юридичної особи, платника єдиного податку. Право на сплату єдиного податку виникає, якщо у зареєстрованому капіталі суб'єкта малого підприємства частка нерезидента не перевищує 25%.

Майно, що ввозиться в Україну як внесок іноземного інвестора до зареєстрованого капіталу підприємств (з іноземними інвестиціями) звільняється від обкладення митом. Митні органи здійснюють пропуск такого майна на територію України на підставі виданого підприємством простого векселя на суму мита з відстрочкою платежу не більше ніж 30 календарних днів з дня оформлення ввізної вантажної митної декларації. Вексель погашається і ввізне мито не справляється, якщо у період, на який дається відстрочка платежу, зазначене майно зараховане на баланс підприємств і податковою інспекцією за місцезнаходженням підприємства зроблена відмітка про це на примірнику векселя.

Іноземним інвесторам після сплати податків та інших обов'язкових платежів гарантується безперешкодний і негайний переказ за кордон їх прибутків, доходів та інших коштів в іноземній валюті, одержаних на законних підставах внаслідок здійснення іноземних інвестицій.

З доходів нерезидентів України утримується податок за ставкою 15% у разі вивезення доходів за кордон.

2.8. Фінансова діяльність державних і казенних підприємств

Державне унітарне підприємство утворюється компетентним органом державної влади в розпорядчому порядку на базі відокремленої частини державної власності, як правило, без поділу її на частки, і входить до сфери його управління.

Майно державного унітарного підприємства перебуває у державній власності і закріплюється за таким підприємством на праві господарського відання чи праві оперативного управління.

Державні унітарні підприємства діють як державні комерційні підприємства або казенні підприємства.

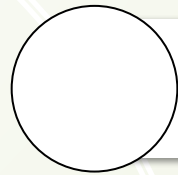
Державне комерційне підприємство є суб'єктом підприємницької діяльності, діє на основі статуту і несе відповідальність за наслідки своєї діяльності усім належним йому на праві господарського відання майном.

Зареєстрований капітал державного комерційного підприємства утворюється уповноваженим органом, до сфери управління якого воно належить. Він підлягає сплаті до закінчення першого року з дня державної реєстрації такого підприємства.

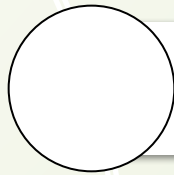
Державне унітарне комерційне підприємство може бути перетворене у державне акціонерне товариство, 100 відсотків акцій якого належать державі, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

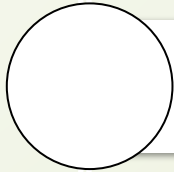
Казенне підприємство – це підприємство, що створюється в галузях народного господарства, в яких:

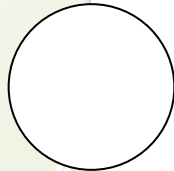
законом дозволено здійснення господарської діяльності лише державним підприємствам;

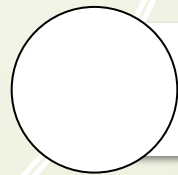
основним (понад 50%) споживачем продукції (робіт, послуг) виступає держава;

за умовами господарювання неможлива вільна конкуренція товаровиробників чи споживачів;

переважаючим (понад 50%) є виробництво суспільно необхідної продукції (робіт, послуг), яке за своїми умовами і характером не може бути рентабельним;

приватизацію майнових комплексів державних підприємств заборонено законом.

Казенне підприємство створюється за рішенням Кабінету Міністрів України. У рішенні про створення казенного підприємства визначаються обсяг і характер основної діяльності підприємства, а також орган, до сфери управління якого входить підприємство, що створюється.

Майно казенного підприємства закріплюється за ним на праві оперативного управління. Казенне підприємство є юридичною особою, має відповідні рахунки в установах державного банку, печатку із своїм найменуванням.

Казенне підприємство здійснює господарську діяльність відповідно до виробничих завдань органу, до сфери управління якого воно входить. Казенне підприємство самостійно організовує виробництво продукції (робіт, послуг) і реалізує її за цінами (тарифами), що визначаються в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, якщо інше не передбачено законом.

Джерелами формування майна казенного підприємства є:

- державне майно, передане підприємству відповідно до рішення про його створення;
- кошти та інше майно, одержані від реалізації продукції (робіт, послуг) підприємства;
- цільові кошти, виділені з Державного бюджету України;
- кредити банків;
- частина доходів підприємства, одержаних ним за результатами господарської діяльності, передбачена статутом;
- інші джерела, не заборонені законом.

Дякую
за увагу!